

Zbierka súdnych rozhodnutí

NÁVRHY GENERÁLNEHO ADVOKÁTA
GERARD HOGAN
prednesené 6. októbra 2021¹

Vec C-349/20

**NB,
AB
proti**

**Secretary of State for the Home Department,
za účasti:**

United Nations High Commissioner for Refugees (UK)

<návrh na začatie prejudiciálneho konania, ktorý podal First-tier Tribunal (Immigration and Asylum Chamber) [Súd prvého stupňa (oddelenie pre azyl a prisťahovalectvo), Spojené kráľovstvo]>

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Minimálne normy, ktoré musia spĺňať štátni príslušníci tretích krajín alebo osoby bez štátneho občianstva, aby mohli požívať medzinárodnú ochranu – Smernica 2004/83/ES – Prvá veta článku 12 ods. 1 písm. a) – Vylúčenie z postavenia utečenca – Osoba bez štátneho občianstva palestínskeho pôvodu zaregistrovaná v agentúre Organizácie Spojených národov pre pomoc a prácu v prospech palestínskych utečencov na Blízkom východe (UNRWA) – Druhá veta článku 12 ods. 1 písm. a) smernice 2004/83 – Podmienky pre dovolávanie sa smernice 2004/83 *ipso facto* – Zánik ochrany alebo pomoci zo strany UNRWA – Individuálne posúdenie všetkých relevantných skutočností – Posúdenie zahŕňajúce posúdenie *ex nunc* – Článok 4 – Neexistencia požiadavky na úmyselné spôsobenie ujmy alebo odmietnutie pomoci zo strany UNRWA alebo štátu, v ktorom pôsobí – Ochrana a pomoc zo strany aktérov občianskej spoločnosti konajúcich pod záštitou UNRWA alebo štátu, v ktorom pôsobí“

I. Úvod

1. Tento návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu článku 11 a článku 12 ods. 1 písm. a) smernice Rady 2004/83/ES z 29. apríla 2004 o minimálnych ustanoveniach pre oprávnenie a postavenie štátnych príslušníkov tretej krajiny alebo osôb bez štátneho občianstva ako utečencov alebo osôb, ktoré inak potrebujú medzinárodnú ochranu, a obsah poskytovanej ochrany².

¹ Jazyk prednesu: angličtina.

² Ú. v. EÚ L 304, 2004, s. 12; Mim. vyd. 19/007, s. 96.

2. Návrh na začatie prejudiciálneho konania bol podaný v rámci sporu medzi NB a AB, matkou a jej ťažko zdravotne postihnutým synom, na jednej strane a Secretary of State for the Home Department (United Kingdom) (minister vnútra, Spojené kráľovstvo, ďalej len „minister vnútra“) na druhej strane. NB a AB sú palestínski utečenci bez štátneho občianstva, ktorí predtým bývali v Libanone a sú registrovaní ako utečenci v agentúre Organizácie Spojených národov pre pomoc a prácu v prospech palestínskych utečencov na Blízkom východe (UNRWA). Akoby život snáď tejto rodine nepriniesol dosť výziev, treba poznamenať, že AB je ťažko zdravotne postihnutý a má veľmi komplikované zdravotné a sociálne potreby.

3. Vec sa týka odvolania, ktoré podali NB a AB, proti rozhodnutiu ministra vnútra, ktorým im bola odmietnutá žiadosť o priznanie postavenia utečenca alebo poskytnutie humanitárnej ochrany. Vzhľadom na to, že NB a AB sú osobami bez štátneho občianstva palestínskeho pôvodu, ktoré sa zaregistrovali na UNRWA, majú nárok na ochranu a pomoc od tejto agentúry a sú teda v zásade na základe prvej vety článku 12 ods. 1 písm. a) smernice 2004/83 vylúčené z postavenia utečenca podľa podmienok uvedenej smernice, pokiaľ táto ochrana alebo pomoc nezanikla v súlade s druhou vetou článku 12 ods. 1 písm. a) smernice 2004/83.

4. Vec prejednávaná na vnútroštátnom súde sa teda týka okrem iného otázky, či došlo k zániku ochrany alebo pomoci zo strany UNRWA vo vzťahu k AB v zmysle druhej vety článku 12 ods. 1 písm. a) smernice 2004/83. V prípade, že by sa konštatovalo, že takáto ochrana alebo pomoc zanikla, AB by sa mohol dovolávať smernice 2004/83 *ipso facto* z dôvodu svojho postavenia palestínskeho utečenca bez štátneho občianstva bez toho, aby musel nevyhnutne preukazovať, že má napríklad oprávnené obavy pred prenasledovaním v zmysle článku 2 písm. c) uvedenej smernice.³

5. Pred posúdením prejudiciálnych otázok je však najskôr potrebné uviesť relevantnú právnu úpravu.

³ Rozsudok z 13. januára 2021, Bundesrepublik Deutschland (Postavenie osoby bez štátneho občianstva palestínskeho pôvodu ako utečenca) (C-507/19, EU:C:2021:3, bod 51 a citovaná judikatúra). V bode 81 rozsudku z 19. decembra 2012, Abed El Karem El Kott a i. (C-364/11, EU:C:2012:826), Súdny dvor konštatoval, že vzhľadom na to, že článok 12 ods. 1 písm. a) druhú vetu smernice 2004/83 treba vykladať v tom zmysle, že ak príslušné orgány členského štátu zodpovedného za preskúmanie žiadosti o azyl zistili, že v prípade žiadateľa je splnená podmienka týkajúca zániku ochrany alebo pomoci od UNRWA, skutočnosť, že môže byť *ipso facto* „oprávnen[ým]... na výhody z... tejto smernice“, spôsobuje uznanie postavenia utečenca týmto členským štátom v zmysle článku 2 písm. c) uvedenej smernice a priznanie postavenia utečenca tomuto žiadateľovi *ipso iure* pod podmienkou, že sa naňho neuplatňuje odsek 1 písm. b) alebo odseky 2 a 3 tohto článku 12. V bode 101 rozsudku z 25. júla 2018 vo veci Alheto (C-585/16, EU:C:2018:584), Súdny dvor uviedol, že článok 12 ods. 1 písm. a) druhá veta smernice 2004/83 má priamy účinok. Palestínski utečenci teda s ohľadom na svoju špecifickú situáciu požívajú výhody osobitného zaobchádzania *sui generis* na základe článku 1D Ženevského dohovoru (pozri úplnú citáciu vo vzťahu k uvedenému dohovoru v bode 6 nižšie) a článku 12 ods. 1 písm. a) smernice 2004/83. Rozsudok z 19. decembra 2012, Abed El Karem El Kott a i. (C-364/11, EU:C:2012:826, bod 80).

II. Právny rámec

A. Medzinárodné právo

1. Dohovor o právnom postavení utečencov

6. Dohovor o právnom postavení utečencov, ktorý bol podpísaný 28. júla 1951 v Ženeve [Zbierka zmlúv Organizácie Spojených Národov, zv. 189, s. 150, č. 2545 (1954)], nadobudol platnosť 22. apríla 1954. Bol doplnený a zmenený Protokolom týkajúcim sa právneho postavenia utečencov, ktorý bol prijatý v New Yorku 31. januára 1967 a nadobudol platnosť 4. októbra 1967 (ďalej len „Ženevský dohovor“).

7. Článok 1D Ženevského dohovoru, ktorý zavádza výnimočné právne postavenie pre určité skupiny osôb, znie:

„Tento dohovor sa nevzťahuje na osoby, ktoré v súčasnosti majú ochranu alebo pomoc iných orgánov alebo odborných organizácií Organizácie Spojených národov, než je Úrad Vysokého komisára Organizácie Spojených národov pre utečencov [ďalej len ‚HCR‘].

Ak takáto ochrana alebo pomoc z akýchkoľvek dôvodov zanikla bez toho, aby sa o postavení týchto osôb definitívne rozhodlo podľa platných uznesení Valného zhromaždenia Organizácie Spojených národov, vzťahujú sa na ne *ipso facto* ustanovenia tohto dohovoru.“

2. Agentúra Organizácie Spojených národov pre pomoc a prácu v prospech palestínskych utečencov na Blízkom východe

8. UNRWA bola zriadená na základe rezolúcie Valného zhromaždenia Organizácie Spojených národov č. 302 (IV) z 8. decembra 1949 o pomoci utečencom z Palestíny. Jej úlohou je prispievať k dobrým životným podmienkam a humánnemu rozvoju palestínskych utečencov. Oblasť pôsobenia UNRWA zahŕňa Libanon, Sýriu, Jordánsko, západný breh Jordánu (vrátane Východného Jeruzalema) a pásma Gazy. Mandát UNRWA bol predĺžený do 30. júna 2023 rezolúciou Valného zhromaždenia Organizácie Spojených národov A/RES/74/83 13. decembra 2019.

9. UNRWA je v súčasnosti jediným orgánom alebo odbornou organizáciou OSN (inou ako HCR), na ktorú sa odkazuje v prvej vete článku 12 ods. 1 písm. a) smernice 2004/83 a v prvom pododseku článku 1D Ženevského dohovoru.

B. Právo Únie – Smernica 2004/83

10. Odôvodnenie 3 smernice 2004/83 stanovuje, že Ženevský dohovor poskytuje základný kameň pre medzinárodný právny režim na ochranu utečencov.

11. Ako vyplýva z odôvodnenia 10 smernice 2004/83 vykladaného s prihliadnutím na článok 6 ods. 1 ZEÚ, táto smernica rešpektuje základné práva a slobody a dodržiava zásady uznané najmä Chartou základných práv Európskej únie (ďalej len „Charta“). Táto smernica sa usiluje najmä o zabezpečenie plného rešpektovania ľudskej dôstojnosti a práva na azyl žiadateľov o azyl, a to na základe článkov 1 a 18 Charty.

12. Odôvodnenia 16 a 17 smernice 2004/83 znejú takto:

- „(16) Mali by sa stanoviť minimálne pravidlá pre definíciu a obsah postavenia utečenca s cieľom usmernenia príslušných vnútroštátnych orgánov členských štátov pri uplatňovaní Ženevského dohovoru.
- (17) Potrebné je zaviesť spoločné kritériá pre uznanie žiadateľov o azyl ako utečencov v zmysle článku 1 Ženevského dohovoru.“

13. Odôvodnenie 38 smernice 2004/83 stanovuje, že „v súlade s článkom 3 Protokolu o postavení Spojeného kráľovstva a Írska, pripojeného k Zmluve o Európskej únii a Zmluve o založení Európskeho spoločenstva, Spojené kráľovstvo oznámilo listom z 28. januára 2002, svoje želanie podieľať sa na prijatí a uplatňovaní tejto smernice“.

14. Článok 11 nachádzajúci sa v kapitole III smernice 2004/83 („Oprávnenie stať sa utečencom“) má názov „Skončenie“ a znie takto:

„1. Štátny príslušník tretej krajiny alebo osoba bez štátneho občianstva stratí postavenie utečenca, ak:

...

f) je osobou bez štátneho občianstva, ktorá je schopná vrátiť sa do štátu svojho predchádzajúceho pobytu, pretože zanikli okolnosti, pre ktoré sa jej priznalo postavenie utečenca.

...“

15. Článok 12 smernice 2004/83, ktorý sa tiež nachádza v kapitole III a má názov „Vylúčenie“, v odseku 1 písm. a) – teda v ustanovení, ktoré pozostáva z dvoch viet, ktoré odrážajú dva pododseky článku 1D Ženevského dohovoru –, stanovuje:

„1. Štátny príslušník tretej krajiny alebo osoba bez štátneho občianstva je vylúčená z postavenia utečenca, ak:

a) spadá do rozsahu článku 1D Ženevského dohovoru, týkajúceho sa ochrany alebo pomoci od orgánov alebo agentúr Organizácie Spojených národov iných ako Úradu Vysokého komisára Organizácie Spojených národov pre utečencov. Ak takáto ochrana alebo pomoc z akéhokoľvek dôvodu zanikla bez toho, aby sa o postavení týchto osôb definitívne rozhodlo v súlade s príslušnými uzneseniami Valného zhromaždenia Organizácie Spojených národov, tieto osoby budú oprávnené *ipso facto* na výhody z ustanovení tejto smernice.“

16. Článok 13 smernice 2004/83 kapitoly IV („Postavenie utečenca“) má názov „Priznanie postavenia utečenca“ a znie takto:

„Členské štáty priznajú postavenie utečenca štátnemu príslušníkovi tretej krajiny alebo osobe bez štátneho občianstva, ktorá je oprávnená ako utečenec v súlade s kapitolami II a III.“

17. Smernica 2004/83 bola s účinnosťou od 21. decembra 2013 zrušená smernicou Európskeho parlamentu a Rady 2011/95/EÚ z 13. decembra 2011 o normách pre oprávnenie štátnych príslušníkov tretej krajiny alebo osôb bez štátneho občianstva mať postavenie medzinárodnej

ochrany, o jednotnom postavení utečencov alebo osôb oprávnených na doplnkovú ochranu a o obsahu poskytovanej ochrany.⁴ Podľa odôvodnenia 50 tejto poslednej uvedenej smernice sa Spojené kráľovstvo Veľkej Británie a Severného Írska nepodieľalo na prijímaní tejto smernice, a preto pre nich nie je záväzná ani uplatniteľná.

18. Smernica 2004/83 je preto aj naďalej uplatniteľná pre Spojené kráľovstvo napriek tomu, že bola zrušená a nahradená smernicou 2011/95.

C. Vnútroštátne právo

19. Hlavné ustanovenia právnej úpravy Spojeného kráľovstva implementujúce smernicu 2004/83 sú obsiahnuté v The Refugee or Person in Need of International Protection (Qualification) Regulations 2006 [(Kvalifikačné) nariadenia z roku 2006 o utečencoch alebo osobách, ktoré potrebujú medzinárodnú ochranu]⁵ a v Immigration Rules (pravidlá pre prisťahovalectvo) (ďalej len „nariadenia z roku 2006“).⁶

20. Podľa článku 2 nariadenia z roku 2006 sa pod pojmom „utečenec“ rozumie osoba, ktorá spadá do pôsobnosti článku 1 oddielu A Ženevského dohovoru a nevzťahuje sa na ňu článok 7. článok 7 ods. 1 stanovuje, že „osoba nie je utečencom, ak patrí do oblasti pôsobnosti článku 1D, 1E alebo 1F Ženevského dohovoru“.

21. Článok 339AA pravidiel pre prisťahovalectvo má nadpis „Vylúčenie z dohovoru o utečencoch“. Tento článok stanovuje, že:

„Tento článok sa uplatňuje, ak sa minister vnútra uistí, že osoba mala byť alebo je vylúčená z postavenia utečenca podľa článku 7 The Refugee or Person in Need of International Protection (Qualification) Regulations 2006 [(Kvalifikačné) nariadenia z roku 2006 o utečencoch alebo osobách, ktoré potrebujú medzinárodnú ochranu].

...“

III. Konanie vo veci samej a prejudiciálne otázky

22. NB, jej manžel a jej štyri deti (vrátane jej syna AB) pricestovali do Spojeného kráľovstva 11. októbra 2015. Ich piate dieťa, H, sa následne narodilo v Spojenom kráľovstve. Všetci okrem H sú palestínskymi utečencami zaregistrovanými na UNRWA. Žili v utečeneckom tábore Al Bass nachádzajúcom sa v Súre v južnom Libanone až do roku 2015, keď opustili Libanon.

23. Ako som už uviedol, AB je zdravotne postihnuté dieťa, ktoré má vážne a komplikované potreby. Trpí hydrocefalom, mozgovou obrnou postihujúcou jeho trup, nohy a ľavú ruku, čo znamená, že nie je schopný chôdze, ďalej skoliózou, závažnými poruchami učenia, atrofiou zrakového nervu a nystagmom v oboch očiach (je registrovaným zrakovo postihnutým), občasnými záchvatmi (ktoré sú liečené pomocou akútnej medikácie) a kombinovanou inkontinenciou.

⁴ Ú. v. EÚ L 337, 2011, s. 9.

⁵ UK Statutory Instrument 2006/2525.

⁶ HC 395 (v znení neskorších predpisov).

24. NB a AB podali v Spojenom kráľovstve v roku 2019 žiadosť o azyl. Táto žiadosť bola zamietnutá rozhodnutím ministra vnútra z 3. septembra 2019. NB a AB podali proti tomuto rozhodnutiu odvolanie na vnútroštátny súd. Podľa vnútroštátneho súdu je nesporné, že výsledok konania o odvolaní závisí v zásade od situácie AB a od toho, či „možno preukázať, že dôvod, prečo zanikla ochrana alebo pomoc zo strany UNRWA, je založený na skutočnostiach nezávislých od jeho vôle“. Ak je to tak, potom bude NB a AB ťažiť zo začleňujúcich (*ipso facto*) ustanovení druhého pododseku článku 1D Ženevského dohovoru a druhej vety článku 12 ods. 1 písm. a) smernice 2004/83.

25. Je potrebné pripomenúť, že v rámci prejudiciálneho konania prináleží vnútroštátnemu súdu, aby objasnil skutkový stav. Vnútroštátny súd však uviedol, že nedospel s konečnou platnosťou k záveru o mnohých zásadných skutkových okolnostiach veci, ktorú prejednáva, týkajúcich zaobchádzania s NB a AB v Libanone. Namiesto toho sa domnieval, že bude vhodnejšie najskôr prerušiť konanie vo veci samej na účely predloženia návrhu na začatie prejudiciálneho konania Súdnemu dvoru.

26. Z návrhu na začatie prejudiciálneho konania vyplýva, že NB a AB tvrdia, že sa na nich vzťahuje uvedené začleňujúce ustanovenie uvedené v druhej vete článku 12 ods. 1 písm. a) smernice 2004/83 z dôvodu, že ich odchod z tábora Al Bass v Libanone bol odôvodnený objektívnymi dôvodmi, ktoré nemohli ovplyvniť a ktoré sú nezávislé od ich vôle, keďže „UNRWA nebola schopná splniť podmienky svojho mandátu vo vzťahu k deťom s ťažkým zdravotným postihnutím“ a AB čelil (a stále čelí) „závažnej diskriminácii“ z dôvodu svojho zdravotného postihnutia.⁷ Minister vnútra tvrdí, že NB a AB nemôžu byť v tejto súvislosti úspešní, pretože AB bola v čase, keď žil v Libanone, poskytovaná dostatočná pomoc s ohľadom na jeho postihnutie, a takisto mu takáto pomoc poskytovaná bude, ak by tam bol vrátený.⁸

27. NB a AB okrem toho tvrdia, že Súdny dvor v rozsudku z 19. decembra 2012, *Abed El Karem El Kott a i.* (C-364/11, EU:C:2012:826), ponechal otvorenú otázku, či môže byť závažná diskriminácia dôvodom na to, aby bola osoba nútená opustiť územie UNRWA. V tejto súvislosti tvrdia, že libanonské orgány v južnom Libanone diskriminujú Palestínčanov bez štátneho občianstva v rôznych oblastiach života, vrátane vzdelávania, zamestnávania, sociálnych služieb a zaobchádzania so zdravotne postihnutými osobami.

28. Stanovisko ministra vnútra je do značnej miery podobné, aj keď nesúhlasí s existenciou závažnej diskriminácie.

⁷ NB a AB pred vnútroštátnym súdom najmä tvrdia, že: „AB bol v Libanone po väčšinu času nepohyblivý a nemohol opúšťať domov a čelil hrubému správaniu zo strany okolitej komunity, na ktorú reagoval hlukom a krikom. Nemohol chodiť ani liezť a pri sedení padal. Neexistencia špecializovanej pomoci počas jeho života v Libanone by mala doživotné následky. Avšak odkedy začal navštevovať britskú školu (strednú školu v Boltone určenú pre študentov so závažnými a ťažkými poruchami učenia vo veku od 11 do 19 rokov), sa jeho stav významne zlepšil. Okrem školského vzdelávania má k dispozícii podpornú sieť mnohých inštitúcií, ktorá zahŕňa okrem iného lekárov v odbore ortopedickej chirurgie a v odbore operácií chrbtice, detského neurológa, neurochirurga, detského psychológa, detského lekára a odborníka na logopédiu a vývoj reči. Aj naďalej je postihnutý kombinovanou inkontinenciou. Pokiaľ by sa mala rodina vrátiť, AB by sa navrátil do pôvodného stavu a bolo by pravdepodobné, že sa mu znovu objavia záchvaty. Celá rodina v Libanone trpela z dôvodu vývojových ťažkostí AB a jeho súrodenci čelili urážkam, diskriminácii a výsmechu zo strany svojich priateľov a susedov. Rodinná atmosféra bola sklúčujúca a depresívna. Ak by sa mali vrátiť, duševné zdravie celej rodiny by sa zhoršilo. ... [NB] trpela v Libanone depresiami, ktoré mali ďalej vplyv na jej manžela a deti. V súčasnej dobe sa jej stav zlepšil a cíti sa oveľa šťastnejšia, hoci aj naďalej užíva lieky na liečbu depresie. Tým došlo aj k zlepšeniu duševného zdravia jej manžela. Ostatné deti vykazujú značnú mieru emocionálnej zraniteľnosti v dôsledku minulosti rodiny súvisiacej so stavom AB, ale teraz v novom prostredí nazerajú na AB pozitívne, a nie s pocitmi hanby za neho“.

⁸ Minister vnútra na vnútroštátnom súde tvrdí, že NB a jej manžel vedeli o mimovládnej organizácii (ďalej len „NGO“) Early Intervention Centre (stredisko včasnej starostlivosti) pôsobiacej v tábore Al Bass, ktorá poskytuje starostlivosť zdravotne postihnutým deťom, a nepredložili žiadne písomné dôkazy na účely preukázania, že toto stredisko vyhlásilo, že nemôže poskytnúť pomoc.

29. Napriek skutočnosti, že vnútroštátny súd nepristúpil k vykonaniu zistení o všeobecných okolnostiach týkajúcich sa Palestínčanov bez štátneho občianstva registrovaných na UNRWA v južnom Libanone, a napokon ani o konkrétnych okolnostiach týkajúcich sa NB a AB, uviedol, že „v dôsledku odstúpenia predsedu vlády Haririho v októbri roku 2019 stále pokračujú hromadné protesty v Týre, Sidóne a Bejrúte a situácia je nestála. Libanonská vláda vykonala v roku 2019 významné škrt v rozpočte v oblasti sociálneho zabezpečenia, ktoré mali negatívny vplyv na služby poskytované zdravotne postihnutým osobám. V júli 2019 zaviedla libanonská vláda obmedzenia v oblasti zamestnávania, ktoré sa nepriaznivo dotkli všetkých štátnych príslušníkov, ktorí neboli Libanonci, vrátane palestínskych utečencov registrovaných v UNRWA“. Vnútroštátny súd sa okrem toho domnieval, že situácia je v súčasnosti taká, že NB a AB nepreukázali, že rodina nemala z vážnych dôvodov prístup k dostatočnému vzdelávaniu a pomoci od mimovládnych organizácií, ako je Early Intervention Centre (stredisko včasnej starostlivosti).

30. Vnútroštátny súd sa domnieva, že nie je jasné, či sa má použiť čisto historické (alebo *ex tunc*) kritérium uvedené v druhej vete článku 12 ods. 1 písm. a) smernice 2004/83, ktorá zahŕňa posúdenie okolností, ktoré dotknutú osobu prinútili opustiť oblasť, v ktorej pôsobí UNRWA, v čase, keď ju táto osoba opustila, alebo či sa má použiť kritérium, ktoré navyše alebo subsidiárne zahŕňa posúdenie *ex nunc*.

31. V tejto súvislosti vnútroštátny súd uvádza, že znenie druhej vety článku 12 ods. 1 písm. a) smernice 2004/83 a druhého pododseku článku 1D Ženevského dohovoru sú koncipované v minulom čase, ktorý naznačuje čisto historické kritérium. V rozsudku z 19. decembra 2012 vo veci *Abed El Karem El Kott a i.* (C-364/11, EU:C:2012:826), sa okrem toho nachádza celý rad pasáží, v ktorých sa uplatňuje spätné posúdenie.⁹ Podľa vnútroštátneho súdu je však možné vykladať druhú vetu článku 12 ods. 1 písm. a) smernice 2004/83 aj tak, ako ju vykladá Súdny dvor v rozsudku z 19. decembra 2012 vo veci *Abed El Karem El Kott a i.* (C-364/11, EU:C:2012:826), teda v tom zmysle, že sa použije kritérium *ex nunc*. Okrem toho „je z hľadiska cieľa a účelu možné tvrdiť, že neuplatnenie *ex nunc* kritéria by viedlo k vzniku medzery v ochrane, pretože by to znamenalo, že by osobám, ktoré opustili oblasť pôsobenia dobrovoľne, ale súčasne by im bolo odmietnuté poskytovanie ochrany alebo pomoci, hrozilo vylúčenie“.

32. Vnútroštátny súd sa tiež domnieva, že je potrebné požiadať Súdny dvor o objasnenie relevantnosti štátneho územného rámca, v ktorom UNRWA vykonáva činnosť. Vnútroštátny súd uvádza, že ak o kvalite ochrany alebo pomoci poskytovanej zo strany UNRWA existujú pochybnosti, je možné požadovať posúdenie nielen samotného pôsobenia UNRWA, ale aj spôsobu, akým je schopná pôsobiť v širšom rámci dotknutého štátu (v prejednávanej veci teda v Libanone).

33. Vnútroštátny súd navyše nemá v rámci posudzovania jasno v otázke, či zanikla ochrana a pomoc zo strany UNRWA, a teda či táto ochrana a pomoc je alebo nie je účinná, a možno tak zohľadniť ochranné funkcie vykonávané aktérmi občianskej spoločnosti. Ak sú teda ochranné funkcie takýchto aktérov občianskej spoločnosti relevantné pre skutočnosť, či je pôsobenie UNRWA ako aktéra zabezpečujúceho ochranu účinné, je možné, že vnútroštátny súd usúdi, že NB a AB nemôžu preukázať, že ochrana a pomoc z objektívnych dôvodov zanikla alebo by bola zanikla. Naopak, ak by úloha takýchto aktérov nemala vplyv na účinnosť ochrany a pomoci zo strany UNRWA, potom by vnútroštátny súd mohol právom dospieť k záveru, že takáto ochrana a pomoc je v prípade NB a AB neúčinná (najmä vzhľadom na skutočnosť, že vyjadrenia ministra vnútra sa sústredili na existenciu zdrojov pomoci od mimovládnych organizácií v tábore Al Bass).

⁹ Pozri najmä bod 65 a body 61, 63 a 64.

34. Za týchto okolností sa First-tier Tribunal (Immigration and Asylum Chamber) [Súd prvého stupňa (oddelenie pre azyl a prisťahovalectvo), Spojené kráľovstvo] rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru nasledujúce prejudiciálne otázky:

„Pri posudzovaní, či došlo k zániku ochrany alebo pomoci zo strany UNRWA v zmysle druhej vety článku 12 ods. 1 písm. a) [smernice 2004/83] Palestínčanovi bez štátneho občianstva zaregistrovanému v UNRWA, pokiaľ ide o pomoc poskytovanú osobám so zdravotným postihnutím:

1. Zohľadňujú sa pri tomto posúdení výlučne len minulé okolnosti, ktoré údajne mali donútiť žiadateľa, aby opustil oblasť pôsobenia UNRWA, v čase, keď túto oblasť opustil, alebo ide aj o posúdenie *ex nunc*, do budúcnosti, teda či žiadateľ môže v súčasnosti využívať takúto ochranu alebo pomoc?
2. V prípade, ak je odpoveď na prvú otázku taká, že posúdenie zahŕňa aj posúdenie do budúcnosti, je legitímne analogicky vychádzať z ustanovenia článku 11 o skončení, že ak žiadateľ dokáže preukázať v minulosti existujúci kvalifikačný dôvod, na základe ktorého opustil oblasť UNRWA, prináleží členskému štátu, aby preukázal, že takýto dôvod už viac neexistuje?
3. Na to, aby na odchod takejto osoby existovali objektívne opodstatnené dôvody súvisiace s ochranou alebo pomocou poskytovanou zo strany UNRWA, je potrebné preukázať úmyselné spôsobenie ujmy alebo odmietnutie poskytnutia pomoci (konaním alebo opomenutím konať) zo strany UNRWA alebo štátu, v ktorom pôsobí?
4. Je relevantné zohľadniť pomoc poskytnutú týmto osobám aktérmi občianskej spoločnosti, akými sú mimovládne organizácie?“

IV. Konanie na Súdnom dvore

35. Spojené kráľovstvo opustilo Európsku úniu o polnoci (SEČ) 31. januára 2020. Podľa článku 86 ods. 2 Dohody o vystúpení Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného Írska z Európskej únie a Európskeho spoločenstva pre atómovú energiu (ďalej len „dohoda o vystúpení“) má Súdny dvor aj naďalej právomoc rozhodnúť o návrhoch na začatie prejudiciálneho konania podaných súdmi Spojeného kráľovstva predtým ako prechodné obdobie, ako je definované v článku 126 tejto dohody, skončilo 31. decembra 2020.

36. Podľa článku 89 dohody o vystúpení navyše akýkoľvek budúci rozsudok Súdneho dvora bude záväzný v celom rozsahu pre Spojené kráľovstvo a v Spojenom kráľovstve.

37. Tento návrh na začatie prejudiciálneho konania bol doručený do kancelárie Súdneho dvora 29. júla 2020. Súdny dvor má teda aj naďalej právomoc rozhodnúť o tejto prejudiciálnej otázke a First-tier Tribunal (Immigration and Asylum Chamber) [Súd prvého stupňa (oddelenie pre azyl a prisťahovalectvo)] je viazaný rozsudkom, ktorý Súdny dvor vydá v tomto konaní.

38. Písomné vyjadrenia k otázkam položeným zo strany First-tier Tribunal (Immigration and Asylum Chamber) [Súd prvého stupňa (oddelenie pre azyl a prisťahovalectvo)] predložili NB a AB, Vysoký komisár Organizácie Spojených národov pre utečencov (Spojené kráľovstvo), ktorý vystupoval ako vedľajší účastník v konaní na vnútroštátnom súde, nemecká vláda a Európska komisia.

39. Dňa 25. mája 2021 zaslal Súdny dvor účastníkom konania a ďalším zúčastneným v zmysle článku 23 Štatútu Súdneho dvora Európskej únie otázku, v ktorej boli vyzvaní, aby sa vyjadrili k prípadnému významu rozsudku z 13. januára 2021 vo veci Bundesrepublik Deutschland (Postavenie osoby bez štátneho občianstva palestínskeho pôvodu ako utečenca) (C-507/19, EU:C:2021:3), na účely odpovede najmä na prvú prejudiciálnu otázku. Odpovede na túto otázku predložili NB a AB, minister vnútra, Vysoký komisár Organizácie Spojených národov pre utečencov (Spojené kráľovstvo) a Komisia. Dňa 25. mája 2021 Súdny dvor zaslal otázku aj Vysokému komisárovi Organizácie Spojených národov pre utečencov (Spojené kráľovstvo), ktorá sa týkala právnych povinností UNRWA s ohľadom na poskytovanie pomoci zdravotne postihnutým deťom a skutočne zavedené opatrenia, najmä v Libanone.¹⁰ Vysoký komisár Organizácie Spojených národov pre utečencov (Spojené kráľovstvo) a NB a AB na túto otázku odpovedali.

V. Analýza

A. Úvodné poznámky

40. Treba uviesť, že hoci návrh na začatie prejudiciálneho konania poukazoval aj na tvrdenia NB a AB opierajúce sa o článok 1A ods. 2 Ženevského dohovoru,¹¹ ako aj o články 3 a 8 Európskeho dohovoru o ľudských právach (ďalej len „EDLP“),¹² vnútroštátny súd jasne uvádza, že žiada iba o výklad článku 11 a článku 12 ods. 1 písm. a) smernice 2004/83. V tejto súvislosti, ako aj Komisia správne poznamenala, vnútroštátny súd nepoložil žiadnu otázku týkajúcu sa výkladu článkov 4 a 7 Charty alebo zásady *zákazu vrátenia*. Ako napokon uviedla Komisia, vnútroštátny súd nepožiadala Súdny dvor o poskytnutie usmernenia o závažnosti ťažkostí, s ktorými sa stretáva také zdravotne postihnuté dieťa, ako je AB, ktoré by vnútroštátnemu súdu umožnilo konštatovať, že takéto dieťa má *ipso facto* nárok na priznanie postavenia utečenca podľa druhej vety článku 12 ods. 1 písm. a) smernice 2004/83 z dôvodu zániku ochrany alebo pomoci od UNRWA.

41. K odpovedi na otázku položenú Súdnym dvorom v súvislosti s právnymi povinnosťami UNRWA, pokiaľ ide o poskytovanie pomoci zdravotne postihnutým deťom, Vysoký komisár Organizácie Spojených národov pre utečencov (Spojené kráľovstvo) pripojil ako prílohu list UNRWA,¹³ v ktorom táto agentúra okrem iného uviedla svoje právne povinnosti týkajúce sa poskytovania pomoci zdravotne postihnutým deťom, ktoré sú palestínskymi utečencami, a skutočne zavedené opatrenia pre zdravotne postihnuté deti v Libanone. V tomto liste UNRWA uviedla, že „má povinnosť konať v dobrej viere, aby v rámci svojho plánovacieho procesu zväžila, ako dosiahnuť pokrok pri riešení potrieb, práv a ochrany zdravotne postihnutých osôb, vrátane detí. Nie je však povinná splniť žiadny aspekt svojho mandátu na akejkoľvek konkrétnej úrovni alebo v rámci určitej normy. Ako bolo uvedené vyššie, rozsah, v akom je UNRWA schopná poskytovať tieto služby, je z veľkej časti určovaný sumou, ktorú dostane“.¹⁴

¹⁰ Na účely článku 23 Štatútu Súdneho dvora Európskej únie bolo účastníkom konania a zúčastneným tiež dovolené odpovedať na uvedenú otázku, ak chceli.

¹¹ Prvý pododsek článku 1A ods. 2 Ženevského dohovoru stanovuje, že pojem „utečenec“ sa vzťahuje na každú osobu, ktorá „sa nachádza mimo svojej vlasti a má oprávnené obavy pred prenasledovaním z dôvodov rasových, náboženských alebo národnostných alebo z dôvodov príslušnosti k určitým spoločenským vrstvám alebo aj zastávania určitých politických názorov, je neschopná prijať, alebo vzhľadom na vyššie uvedené obavy, odmieta ochranu svojej vlasti; to isté platí pre osobu bez štátnej príslušnosti nachádzajúcu sa mimo krajiny svojho doterajšieho pobytu... a ktorá vzhľadom na vyššie uvedené obavy sa tam nechce alebo nemôže vrátiť“.

¹² O zákaze mučenia a práve na rešpektovanie súkromného a rodinného života.

¹³ UNRWA poskytla uvedený list na žiadosť Vysokého komisára Organizácie Spojených národov pre utečencov (Spojené kráľovstvo) v osobitnom kontexte prebiehajúceho konania o prejudiciálnej otázke. Je na vnútroštátnom súde, aby overil a posúdil obsah tohto listu.

¹⁴ Kurzívou zvýraznil generálny advokát.

42. Hoci Súdnemu dvoru nebola položená žiadna otázka týkajúca sa osobitnej úrovne starostlivosti poskytovanej zdravotne postihnutým deťom, ako je AB, a hoci vnútroštátny súd nepoložil žiadnu konkrétnu otázku týkajúcu sa článkov 4 a 7 Charty, neznamená to, že článok 12 ods. 1 písm. a) smernice 2004/83 sa nesmie vykladať vo svetle týchto ustanovení a predovšetkým článku 1 Charty, ktorý stanovuje, že ľudská dôstojnosť je nedotknuteľná.

43. Z odôvodnení 16 a 17 smernice 2004/83 vyplýva, že Ženevský dohovor je základom medzinárodného právneho režimu na ochranu utečencov a ustanovenia uvedenej smernice o podmienkach pre priznanie postavenia utečenca, ako aj o obsahu tohto postavenia, boli prijaté ako usmernenie pre príslušné orgány členských štátov pri uplatňovaní tohto dohovoru na základe spoločných pojmov a kritérií. Výklad ustanovení smernice 2004/83 preto musí byť podaný vo svetle jeho všeobecnej systematiky a účelu, s ohľadom na Ženevský dohovor a ostatné príslušné zmluvy uvedené v článku 78 ods. 1 ZFEÚ, a to aj napriek tomu, že uvedený dohovor nie je ako taký súčasťou práva Únie. Ako vyplýva z desiateho odôvodnenia, výklad smernice 2004/83 musí takisto rešpektovať práva uznané Chartou.¹⁵

44. Okrem toho článok 12 ods. 1 písm. a) smernice 2004/83 v podstate zodpovedá článku 12 ods. 1 písm. a) smernice 2011/95, takže judikatúra týkajúca sa tohto druhého ustanovenia je relevantná pre výklad prvého uvedeného ustanovenia.¹⁶

B. O prvej otázke

45. V rámci prvej otázky sa vnútroštátny súd pýta, aký okamih, resp. okamihy majú z časového hľadiska význam pri posudzovaní, či takí žiadatelia, ako sú NB a AB, majú *ipso facto* nárok na priznanie postavenia utečenca podľa druhej vety článku 12 ods. 1 písm. a) smernice 2004/83 z dôvodu zániku ochrany alebo pomoci zo strany UNRWA. Kladie si teda otázku, či môžu byť zohľadnené iba minulé alebo historické okolnosti, a síce okolnosti, ktoré prevládali v čase, keď takí žiadatelia, ako sú NB a AB, skutočne opustili oblasť pôsobenia UNRWA v roku 2015, alebo či je potrebné navyše alebo subsidiárne zohľadniť okolnosti existujúce v Libanone v súčasnosti.¹⁷ V tejto súvislosti sa vnútroštátny súd pýta, či sa má vykonať (tiež) *ex nunc* posúdenie.¹⁸

46. Vnútroštátny súd neuviedol, či jeho otázka mieri na úroveň posúdenia uplatniteľnú pred príslušnými vnútroštátnymi orgánmi¹⁹ alebo úroveň preskúmania na takom súde, ako je samotný vnútroštátny súd. Domnievam sa, že vzhľadom na to, že článok 12 ods. 1 písm. a) smernice 2004/83 a napokon ani článok 1D Ženevského dohovoru nerobí v tejto veci žiadny rozdiel, tak sa úroveň, ktorú popíšem nižšie, uplatní v oboch prípadoch.²⁰

¹⁵ Pozri v tomto zmysle rozsudok z 19. decembra 2012, Abed El Karem El Kott a i. (C-364/11, EU:C:2012:826, body 42 a 43). Smernica 2004/83 sa snaží najmä zabezpečiť úplné dodržiavanie ľudskej dôstojnosti a práva na azyl u žiadateľov o azyl na základe článkov 1 a 18 Charty, Abed El Karem El Kott a i. (C-364/11, EU:C:2012:826, bod 12).

¹⁶ Pozri v tomto zmysle rozsudok z 13. januára 2021, Bundesrepublik Deutschland (Postavenie osoby bez štátneho občianstva palestínskeho pôvodu ako utečenca) (C-507/19, EU:C:2021:3, bod 37).

¹⁷ V návrhoch, ktoré predniesla generálna advokátka Sharpston vo veci Bolbol (C-31/09, EU:C:2010:119), sa konštatovalo, že výraz „osoby, ktoré v súčasnosti majú ochranu alebo pomoc“ bola nejednoznačná tak zo zemepisného, ako aj časového hľadiska.

¹⁸ Z návrhu na začatie prejudiciálneho konania je zrejmé, že vnútroštátny súd chce zistiť, či sa musí vykonať posúdenie *ex nunc* nad rámec alebo subsidiárne na posúdenie *ex tunc*.

¹⁹ V tomto prípade minister vnútra.

²⁰ Pozri analogicky rozsudok z 13. januára 2021, Bundesrepublik Deutschland (Postavenie osoby bez štátneho občianstva palestínskeho pôvodu ako utečenca) (C-507/19, EU:C:2021:3, bod 66).

47. Treba tiež poznamenať, že otázka je podľa všetkého položená s ohľadom na údajne zhoršujúcu sa situáciu, s ktorou sa všeobecne stretávajú Palestínčania bez štátneho občianstva registrovaní u UNRWA v južnom Libanone, a tiež situáciu, ktorej sú vystavení najmä zdravotne postihnutí žiadatelia. V tejto súvislosti zo spisu predloženého Súdnu dvoru nijako nevyplýva, že by sa uvedená situácia mohla zlepšiť, odkedy NB a AB opustili Libanon. Ak sa navyše situácia v Libanone medzitým zhoršila, zdá sa, že ide práve o situáciu, ktorú nemôžu NB a AB ovplyvniť a ktorá je nezávislá od ich vôle.²¹ Navrhujem preto, aby boli pri poskytovaní odpovede na túto otázku zohľadnené vyššie uvedené súvislosti.

48. Prvá veta článku 12 ods. 1 písm. a) smernice 2004/83 stanovuje, že štátny príslušník tretej krajiny alebo osoba bez štátneho občianstva je vylúčená z postavenia utečenca, ak „spadá do rozsahu článku 1D Ženevského dohovoru, týkajúceho sa ochrany alebo pomoci od orgánov alebo agentúr Organizácie Spojených národov iných ako [HCR].“

49. Článok 1D Ženevského dohovoru, na ktorý odkazuje prvá veta článku 12 ods. 1 písm. a) smernice 2004/83, vylučuje z rozsahu pôsobnosti uvedeného dohovoru osoby, ktoré „v súčasnosti majú“ ochranu alebo pomoc iných orgánov alebo odborných organizácií Organizácie Spojených národov, než je Úrad Vysokého komisára Organizácie Spojených národov pre utečencov.²² Článok 1D ďalej stanovuje, že ak takáto ochrana alebo pomoc „z akýchkoľvek dôvodov zanikla“,²³ potom sa na tieto osoby *ipso facto* vzťahujú ustanovenia tohto dohovoru.²⁴ Vyššie uvedené v podstate zodpovedá druhej vete článku 12 ods. 1 písm. a) smernice 2004/83.

50. Formulácia „v súčasnosti majú“ je koncipovaná v prítomnom čase priebehovom, ktorý v súlade s bežným používaním anglického jazyka odkazuje na udalosti, ktoré prebiehajú buď priamo teraz (ako napríklad vo vete „v súčasnosti prijíma návštevu zo zahraničia“) alebo približne v tomto čase, teda v minulosti, prítomnosti alebo aj najbližšej budúcnosti (ako napríklad vo vete „v súčasnej dobe dostáva mnoho blahoprajných listov“). Je teda zrejmé, že používanie prítomného času priebehového zachytáva udalosti v bezprostrednej minulosti, ako aj súčasné udalosti.

²¹ V konečnom dôsledku však táto úloha prináleží vnútroštátnemu súdu. Naproti tomu pozri rozsudok z 13. januára 2021, Bundesrepublik Deutschland (Postavenie osoby bez štátneho občianstva palestínskeho pôvodu ako utečenca) (C-507/19, EU:C:2021:3, bod 80), v ktorom Súdny dvor dospel k názoru, že článok 12 ods. 1 písm. a) druhá veta smernice 2011/95 sa musí vykladať v tom zmysle, že ochrana alebo pomoc zo strany UNRWA nemôže byť považovaná za naďalej neposkytovanú v prípade, keď sa osoba bez štátneho občianstva palestínskeho pôvodu vzdala ochrany poskytovanej zo strany UNRWA a dobrovoľne sa vystavila vážnemu riziku. Okrem toho v rozsudku z 19. decembra 2012, Abed El Karem El Kott a i. (C-364/11, EU:C:2012:826, bod 59), Súdny dvor konštatoval, že samotná neprítomnosť v oblasti ochrany poskytovanej UNRWA alebo dobrovoľné rozhodnutie ju opustiť by nemohli byť kvalifikované ako zánik pomoci.

²² Pozri prvý pododsek článku 1D Ženevského dohovoru. Súdny dvor uviedol, že tento dôvod na vylúčenie z pôsobnosti Ženevského dohovoru a *a fortiori* smernice 2004/83 musí byť vykladaný reštriktívne. Rozsudok zo 17. júna 2010, Bolbol (C-31/09, EU:C:2010:351, bod 51). Pozri aj návrhy, ktoré predniesla generálna advokátka Sharpston vo veci Bolbol (C-31/09, EU:C:2010:119, body 74 a 75). V uvedenej veci bolo konštatované, že N. Bolbol nevyužila pomoc UNRWA predtým, ako opustila oblasť, kde pôsobila táto agentúra, aby požiadala o azyl v Maďarsku. Súdny dvor teda konštatoval, že nebolo potrebné sa najskôr zaoberať okolnosťami, za ktorých sa na takúto pomoc mohlo pozeráť v tom zmysle, že „z akýchkoľvek dôvodov zanikla“, alebo povahou výhod, na ktoré mohla mať *ipso facto* nárok podľa smernice 2004/83 v dôsledku zániku predmetnej ochrany.

²³ Osobám, o ktorých postavení nie je ešte definitívne rozhodnuté podľa ustanovení príslušných rozhodnutí Valného zhromaždenia Spojených národov.

²⁴ Pozri druhý pododsek článku 1D Ženevského dohovoru.

51. Úplne bez ohľadu na akýkoľvek podrobný jazykový alebo gramatický výklad je však v tejto konkrétnej súvislosti tiež zrejmé, že účelom použitia prítomného času priebehového bolo zachytenie udalostí v bezprostrednej minulosti aj súčasných, čím bola zdôraznená dvojitá legitimita prístupu *ex tunc* aj prístupu *ex nunc*.²⁵

52. V každom prípade je rozhodujúce, či príslušná ochrana alebo pomoc skutočne z akéhokoľvek dôvodu zanikla.²⁶ Hoci článok 1D Ženevského dohovoru – a napokon ani článok 12 ods. 1 písm. a) smernice 2004/83 – konkrétne neuvádza, aký okamih je relevantný pre posúdenie zániku ochrany a pomoci príslušnými vnútroštátnymi orgánmi alebo súdmi, použitie formulácie „v súčasnosti majú“²⁷ v prvom odseku daného ustanovenia a „zanikla“ v druhom odseku²⁸ hovorí v prospech dynamického posudzovania, ktoré nazerá na situáciu v oblasti pôsobenia UNRWA v okamihu odchodu žiadateľa²⁹ a navyše vyžaduje posúdenie *ex nunc*. Tento prístup je potvrdený judikatúrou Súdneho dvora.

53. V tomto ohľade je zo znenia rozsudku z 19. decembra 2012, Abed El Karem El Kott a i. (C-364/11, EU:C:2012:826, body 61, 63, 64 a 65), jasné, že Súdny dvor zastával názor, že príslušným vnútroštátnym orgánom a súdom prináleží na účely určenia, či ochrana alebo pomoc skutočne zanikli v zmysle článku 12 ods. 1 písm. a) smernice 2004/83, overiť, či je odchod dotknutej osoby odôvodnený dôvodmi vymykajúcimi sa jej kontrole a nezávislými od jej vôle, ktoré ju nútia opustiť túto zónu, a tým bránia využívaniu pomoci poskytovanej prostredníctvom UNRWA.³⁰

54. Súdny dvor sa preto domnieval, že situácia existujúca na relevantnom území v okamihu odchodu dotknutej osoby bola relevantná.³¹ Otázkou však zostáva, či všetky skutkové okolnosti potrebné na vykonanie aktualizovaného posúdenia prejednávanej veci – konkrétne akékoľvek nové dôkazy alebo skutočnosti, ktoré mohli vzniknúť od okamihu, keď takí žiadatelia, ako sú NB a AB, opustili oblasti pôsobenia UNRWA –, môžu alebo musia byť tiež zohľadnené príslušnými vnútroštátnymi orgánmi alebo v konečnom dôsledku súdom v rámci konania o odvolaní.

55. Z nedávneho rozsudku z 13. januára 2021, Bundesrepublik Deutschland (Postavenie osoby bez štátneho občianstva palestínskeho pôvodu ako utečenca) (C-507/19, EU:C:2021:3, body 51 až 67), je zrejmé, že otázka zániku ochrany alebo pomoci zo strany UNRWA podľa druhej vety

²⁵ To je napokon aj prípad francúzskej jazykovej verzie Ženevského dohovoru, ktorá používa čas prítomný, budúci a hlavne predbudúci („futur antérieur“). Prvý pododsek článku 1D Ženevského dohovoru teda stanovuje, že: „Cette Convention ne sera pas applicable aux personnes qui bénéficient actuellement d’une protection ou d’une assistance...“ a druhý pododsek stanovuje: „Lorsque cette protection ou cette assistance aura cessé pour une raison quelconque...“. Použitie slov „aura cessé“ v predbudúcom čase znamená, že ochrana alebo pomoc už nie je poskytovaná.

²⁶ Pozri tiež rozsudok z 19. decembra 2012, Abed El Karem El Kott a i. (C-364/11, EU:C:2012:826, bod 65). Súdny dvor uviedol vo svojom rozsudku z 13. januára 2021 vo veci Bundesrepublik Deutschland (Postavenie osoby bez štátneho občianstva palestínskeho pôvodu ako utečenca) (C-507/19, EU:C:2021:3, bod 56), že príslušné správne alebo súdne orgány sú najmä povinné overiť, či dotknutá osoba môže konkrétne požívať túto ochranu alebo pomoc.

²⁷ Ktorá neoznačuje určitý časový okamih.

²⁸ Domnievam sa, že formulácia „v súčasnosti majú“ v prvom pododseku článku 1D Ženevského dohovoru a formulácia „zanikla“ v druhom pododseku tohto dohovoru spolu úzko súvisia, pretože sú v podstate postavené vedľa seba.

²⁹ Súdny dvor vo svojom rozsudku z 19. decembra 2012 vo veci Abed El Karem El Kott a i. (C-364/11, EU:C:2012:826, bod 52) konštatoval, že článok 12 ods. 1 písm. a) prvú vetu smernice 2004/83 treba vykladať v tom zmysle, že dôvod vylúčenia z postavenia utečenca stanovený v tomto ustanovení sa vzťahuje nielen na osoby, ktoré v súčasnosti užívajú pomoc poskytovanú UNRWA, ale aj na tie osoby, ktoré skutočne užívali túto pomoc krátko pred podaním žiadosti o azyl v členskom štáte, avšak pod podmienkou, že táto pomoc nezanikla v zmysle druhej vety článku 12 ods. 1 písm. a) smernice.

³⁰ V bode 65 uvedeného rozsudku Súdny dvor usúdil, že príslušným vnútroštátnym orgánom prislúcha na základe individuálneho preskúmania žiadosti overiť, či uvedená osoba bola nútená opustiť zónu pôsobenia tejto agentúry alebo orgánu, čo platí v prípade, že sa nachádzala v situácii vážneho nebezpečenstva a dotknutá agentúra alebo orgán neboli schopné zaručiť jej v tejto zóne životné podmienky, ktoré sú v súlade s úlohou, ktorá uvedenej agentúre alebo orgánu prináleží.

³¹ Pozri tiež rozsudok z 25. júla 2018, Alheto (C-585/16, EU:C:2018:584, bod 86).

článku 12 ods. 1 písm. a) smernice 2004/83 musí byť založená na individuálnom posúdení všetkých relevantných dôkazov alebo skutočností týkajúcich sa predmetnej situácie v okamihu, keď žiadateľ opustil oblasť pôsobenia UNRWA, a v okamihu, keď súd rozhoduje o odvolaní podanom proti rozhodnutiu o odmietnutí priznania postavenia utečenca. Súdny dvor tak v bode 59 uvedeného rozsudku konkrétne odkazuje na čas odchodu z oblasti pôsobenia UNRWA a v bode 56 uvedeného rozsudku Súdny dvor spresnil, že príslušné správne alebo súdne orgány sú povinné overiť, či osoba bez štátnej príslušnosti palestínskeho pôvodu *môže* ochranu alebo pomoc od UNRWA *požívať*.³²

56. Hoci sa vec, ktorá viedla k vydaniu rozsudku z 13. januára 2021 vo veci Bundesrepublik Deutschland (Postavenie osoby bez štátneho občianstva palestínskeho pôvodu ako utečenca) (C-507/19, EU:C:2021:3), týkala skôr zemepisného rozsahu oblasti pôsobenia UNRWA ako okamihu, keď musí byť posúdený zánik ochrany alebo pomoci zo strany UNRWA, nevidím žiadny pádny dôvod odchyliť sa v prejednávanej veci od prístupu prijatého v uvedenom rozsudku. Akýkoľvek iný záver by totiž mohol viesť k prijatiu rozhodnutí, ktoré nezodpovedajú prevládajúcej realite, s ktorou sa žiadatelia stretávajú. Ako uviedol Vysoký komisár Organizácie Spojených národov pre utečencov (Spojené kráľovstvo), takýto prístup by bol neprirodzený.

57. Je teda na príslušných vnútroštátnych orgánoch a súdoch, aby vykonali individuálne posúdenie všetkých relevantných skutočností na účely overenia nielen toho, či môže byť opustenie oblasti pôsobenia UNRWA žiadateľmi o štatút utečenca podľa druhej vety článku 12 ods. 1 písm. a) smernice 2004/83 odôvodnené dôvodmi, ktoré nemohli ovplyvniť a ktoré sú nezávislé od ich vôle (a bránili im tak využívať ochranu alebo pomoc poskytovanú zo strany UNRWA), ale aj toho, či je im v súčasnosti bránené takúto ochranu alebo pomoc využívať pre údajné zhoršenie situácie v predmetnej oblasti pôsobenia UNRWA z dôvodov, ktoré nemôžu ovplyvniť a ktoré sú nezávislé od ich vôle.

58. Vzhľadom na vyššie uvedené sa domnievam, že musí byť vykonané individuálne posúdenie všetkých relevantných skutočností týkajúcich sa dotknutej situácie, a to s cieľom overiť, či došlo k zániku ochrany alebo pomoci zo strany UNRWA v zmysle druhej vety článku 12 ods. 1 písm. a) smernice 2004/83. To si vyžaduje posúdenie okolností, pre ktoré bol žiadateľ údajne nútený opustiť oblasť pôsobenia UNRWA a ktoré existovali v čase, keď túto oblasť opustil, a tiež posúdenie *ex nunc* do budúcnosti, teda posúdenie, či žiadateľ môže takú ochranu alebo pomoc využívať v súčasnosti.

C. O druhej otázke

59. Podstatou druhej otázky – ktorá je relevantná iba v prípade, ak Súdny dvor prijme názor, že otázka, či došlo k zániku ochrany alebo pomoci zo strany UNRWA v zmysle druhej vety článku 12 ods. 1 písm. a) smernice 2004/83, si vyžaduje posúdenie okolností, pre ktoré bol žiadateľ údajne nútený opustiť oblasť, kde pôsobí UNRWA, existujúcich v čase, keď túto oblasť opustil, a tiež posúdenie *ex nunc* do budúcnosti, teda posúdenie, či žiadateľ môže takú ochranu alebo pomoc využívať v súčasnosti –, je, či na členskom štáte spočíva dôkazné bremeno v súvislosti s preukázaním, že dôvod, pre ktorý žiadateľ opustil oblasť pôsobenia UNRWA, už pominul.

³² Pozri tiež bod 57 daného rozsudku.

60. V tomto ohľade sa vnútroštátny súd pýta, či sa možno legitímne analogicky dovoľávať ustanovení o skončení ochrany a pomoci uvedených v článku 11 smernice 2004/83, takže v prípade, keď žiadateľ môže preukázať, že historicky existoval kvalifikovaný dôvod, pre ktorý opustil oblasť pôsobenia UNRWA, je na členskom štáte, aby preukázal, že sa tento dôvod už neuplatní.³³

61. V rozsudku z 19. decembra 2012, *Abed El Karem El Kott a i.* (C-364/11, EU:C:2012:826, body 76 a 77), Súdny dvor uviedol, že osoba, ktorá je oprávnená dovoľávať sa smernice 2004/83 *ipso facto*, musí predložiť žiadosť o získanie postavenia utečenca, ktorá musí byť preskúmaná príslušnými orgánmi zodpovedného členského štátu. V rámci tohto preskúmania musia tieto orgány overiť nielen to, či žiadateľ skutočne využíval pomoc UNRWA a či táto pomoc zanikla, ale aj to, či sa na tohto žiadateľa neuplatňuje niektorá z podmienok vylúčenia uvedených v článku 12 ods. 1 písm. b) alebo článku 12 ods. 2 a 3 uvedenej smernice. Súdny dvor okrem toho uviedol, že článok 11 ods. 1 písm. f) smernice 2004/83, v spojení s článkom 14 ods. 1 tejto smernice, sa musí vykladať v tom zmysle, že dotknutá osoba stráca postavenie utečenca, pokiaľ je schopná vrátiť sa do zóny pôsobenia UNRWA, v ktorej mala svoj obvyklý pobyt, keďže zanikli okolnosti, v dôsledku ktorých jej bolo priznané postavenie utečenca.

62. V každom prípade z bodu 71 uvedeného rozsudku vyplýva, že Súdny dvor usúdil, že dobrovoľné vzdanie sa pomoci poskytovanej UNRWA nemôže viesť k uplatneniu článku 12 ods. 1 písm. a) smernice 2004/83 (a prípadne prvého pododseku článku 1D Ženevského dohovoru), ktoré by umožnilo takej osobe dovoľávať sa *ipso facto* postavenia utečenca. Bolo to tak, pretože článok 1D uvedeného dohovoru mal za cieľ vylúčiť osoby, ktoré mohli využívať pomoc UNRWA, z výhod stanovených v Ženevskom dohovore. Opačná téza – ktorá je v uvedenom rozsudku obsiahnutá prinajmenšom implicitne – je, že osoby, ktoré už nemôžu z „akýchkoľvek dôvodov“ využívať pomoc UNRWA (teda za iných okolností, než je dobrovoľné vzdanie sa), majú právo byť *ipso facto* považované za utečencov vo zmysle týchto ustanovení.

63. Z rozsudku z 13. januára 2021 vo veci *Bundesrepublik Deutschland* (Postavenie osoby bez štátneho občianstva palestínskeho pôvodu ako utečenca) (C-507/19, EU:C:2021:3, bod 42), vyplýva, že článok 14 smernice 2004/83 (a implicitne jej článok 11) o skončení postavenia utečenca *výslovne predpokladá*, že toto postavenie už bolo priznané. Vzhľadom na to, že žiadatelia NB a AB doteraz nezískali postavenie utečenca na základe vnútroštátneho práva vykonávajúceho smernicu 2004/83 a že možnosť priznania tohto postavenia sa v súčasnosti posudzuje, nie je ani článok 11, ani článok 14 smernice 2004/83 relevantný.

64. Pokiaľ ide o povahu posúdenia žiadosti NB a AB o priznanie postavenia utečenca, článok 13 smernice 2004/83, ktorý má názov „Priznanie postavenia utečenca“, stanovuje, že „členské štáty priznajú postavenie utečenca štátnemu príslušníkovi tretej krajiny alebo osobe bez štátneho občianstva, ktorá je oprávnená ako utečenec v súlade s kapitolami II a III“. Preto na to, aby vznikol nárok na priznanie postavenia utečenca podľa druhej vety článku 12 ods. 1 písm. a) smernice 2004/83 – ktorý je obsiahnutý v kapitole III tejto smernice –, musí byť posúdenie skutočností a okolností vykonané v súlade s článkom 4 uvedenej smernice (ktorý je obsiahnutý v kapitole II).

³³ Hoci je ustanovenie o skončení ochrany a pomoci obsiahnuté v článku 11 smernice 2004/83, je to článok 14 ods. 2 uvedenej smernice, ktorý stanovuje, že „[b]ez toho, aby bola dotknutá povinnosť utečenca v súlade s článkom 4 ods. 1 odhaliť všetky významné skutočnosti a poskytnúť všetku príslušnú dokumentáciu, ktorú má k dispozícii, členský štát, ktorý priznal postavenie utečenca, preukáže na individuálnom základe, že dotknutá osoba prestala byť utečencom alebo nikdy nim nebola v súlade s odsekom 1 tohto článku“.

65. Podľa článku 4 ods. 1 smernice 2004/83 môžu členské štáty považovať za povinnosť žiadateľa predložiť čo možno najskôr všetky dôkazy potrebné na zdôvodnenie žiadosti o medzinárodnú ochranu. V spolupráci so žiadateľom je povinnosťou členského štátu posúdiť príslušné zložky žiadosti.³⁴

66. Podľa ustálenej judikatúry k článku 4 ods. 1 smernice 2004/83 platí, že aj keď je zvyčajne na žiadateľovi, aby predložil všetky náležitosti potrebné na podloženie žiadosti, je rovnako tak na príslušnom členskom štáte, aby s týmto žiadateľom vo fáze určovania, ktoré informácie sú pre túto žiadosť relevantné, spolupracoval.³⁵ Táto požiadavka spolupráce kladená na členský štát teda konkrétne znamená, že či už to bude z akéhokoľvek dôvodu, pokiaľ skutočnosti oznámené žiadateľom o medzinárodnú ochranu nie sú úplné, *aktuálne* alebo relevantné, je nevyhnutné, aby príslušný členský štát v tomto štádiu konania so žiadateľom aktívne spolupracoval, aby bolo možné zhromaždiť všetky dôkazy na podporu žiadosti. Členský štát navyše môže mať ľahší prístup k niektorým druhom dokumentov ako žiadateľ.³⁶

67. Takí žiadatelia, ako sú NB a AB, môžu mať podľa článku 4 ods. 1 smernice 2004/83 v podstate iba povinnosť predložiť dôkazy, ktoré sú im reálne dostupné. Môžu teda existovať informácie, údaje, dokumenty atď. týkajúce sa najmä okolností, ktoré nastali od doby ich odchodu z oblasti, kde poskytuje ochranu UNRWA, ktoré nemôžu reálne získať alebo predložiť. V takýchto prípadoch je povinnosťou dotknutého členského štátu, aby so žiadateľmi aktívne spolupracoval pri získavaní a posudzovaní takýchto aktuálnych informácií, údajov, dokumentov atď. o situácii, ktorá existuje v predmetnej oblasti.

68. Domnievam sa teda, že posúdenie otázky, či má žiadateľ nárok na priznanie postavenia utečenca podľa článku 12 ods. 1 písm. a) druhej vety smernice 2004/83, musí byť vykonané v súlade s článkom 4 uvedenej smernice a s ním súvisiacou judikatúrou. Aj keď je obvykle na žiadateľovi, aby predložil všetky náležitosti potrebné na doloženie žiadosti, je na príslušnom členskom štáte, aby s týmto žiadateľom vo fáze určovania, ktoré informácie sú pre túto žiadosť relevantné, spolupracoval. Ak z akéhokoľvek dôvodu nie sú skutočnosti oznámené žiadateľom o medzinárodnú ochranu úplné, aktuálne alebo relevantné, príslušný členský štát musí v tomto štádiu konania so žiadateľom aktívne spolupracovať, aby bolo možné zhromaždiť všetky skutočnosti potrebné na doloženie jeho žiadosti.

³⁴ Príslušné orgány musia upraviť svoje postupy na posudzovanie vyhlásení a písomných alebo iných dokladov v závislosti od špecifických vlastností každej kategórie žiadosti o azyl a v súlade s právami zaručenými Chartou. Okrem toho sa podľa článku 4 ods. 3 písm. c) smernice 2004/83 toto posúdenie vykonáva jednotlivo a pri ňom sa zohľadňujú konkrétne postavenia a osobné situácie žiadateľa, vrátane takých faktorov, ako sú pôvod, pohlavie a vek (rozsudok z 2. decembra 2014, A a i., C-148/13 až C-150/13, EU:C:2014:2406, body 54 a 57). Súdny dvor v rozsudku z 24. apríla 2018, MP (Doplnková ochrana obete mučenia v minulosti) (C-353/16, EU:C:2018:276, bod 33), uviedol, že podľa článku 4 ods. 4 smernice 2004/83 je existencia predchádzajúcej vážnej ujmy závažným ukazovateľom reálnej hrozby, že žiadateľ znovu utrpí vážnu ujmu. To isté ustanovenie však spresňuje, že to tak nie je v prípade, že existujú závažné dôvody domnievať sa, že vážna ujma utrpená v minulosti sa už nebude opakovať alebo už nebude pokračovať. Článok 4 ods. 5 smernice 2004/83, o ktorom sa domnievam, že môže byť z hľadiska sporu vo veci samej obzvlášť relevantný, spresňuje podmienky, za ktorých sa členský štát uplatňujúci zásadu, podľa ktorej je povinnosťou žiadateľa, aby žiadosť o medzinárodnú ochranu zdôvodnil, musí domnievať, že niektoré prvky vyhlásenia žiadateľa nevyžadujú dôkazy. Medzi tieto podmienky patrí okrem iného skutočnosť, že vyhlásenia žiadateľa boli uznané za súvislé a hodnoverné, a nie sú v rozpore s dostupnými osobitnými i všeobecnými informáciami o prípade žiadateľa, a okolnosť, že bola zistená celková hodnovernosť žiadateľa. Podobne pozri rozsudky z 25. januára 2018, F (C-473/16, EU:C:2018:36, bod 33); z 19. novembra 2020, Bundesamt für Migration und Flüchtlinge (Vojenská služba a azyl) (C-238/19, EU:C:2020:945, bod 55), a z 10. júna 2021, Staatssecretaris van Justitie (Nové skutočnosti alebo zistenia) (C-921/19, EU:C:2021:478, bod 43), týkajúce sa článku 4 smernice 2011/95, ktorý má podobné znenie ako článok 4 smernice 2004/83.

³⁵ Vyhlásenia žiadateľa o medzinárodnú ochranu predstavujú iba východiskový bod v procese posudzovania skutočností a okolností, ktorý vykonávajú príslušné orgány. Pokiaľ ide o článok 4 ods. 1 smernice 2011/95, pozri analogicky rozsudok z 25. januára 2018, F, (C-473/16, EU:C:2018:36, bod 28).

³⁶ Rozsudky z 22. novembra 2012, M. (C-277/11, EU:C:2012:744, body 65 a 66), a z 2. decembra 2014, A a i. (C-148/13 až C-150/13, EU:C:2014:2406, body 54 až 57).

D. O tretej otázke

69. Svojou treťou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa na posúdenie, či sú žiadatelia usilujúci sa o priznanie postavenia utečenca na základe článku 12 ods. 1 písm. a) druhej vety smernice 2004/83 nútení opustiť oblasť, kde poskytuje ochranu UNRWA, nevyhnutné preukázať úmyselné spôsobenie ujmy alebo odmietnutia pomoci (konaním či opomenutím) zo strany UNRWA alebo štátu, v ktorom pôsobí, teda v prejednávacom prípade Libanonu.

70. V tejto súvislosti vnútroštátny súd cituje rozsudky z 18. decembra 2014, M'Bodj (C-542/13, EU:C:2014:2452), a z 24. apríla 2018, MP (Doplnková ochrana obete mučenia v minulosti) (C-353/16, EU:C:2018:276), ktoré sa týkajú kritérií na priznanie oprávnenia na doplnkovú ochranu a pojmu vážne bezprávie podľa článku 15 písm. b) smernice 2004/83, pokiaľ ide o vážne choré osoby. V týchto veciach Súdny dvor v zásade konštatoval, že podľa článku 15 písm. b) smernice 2004/83 sa osoba môže na účely preukázania vážneho bezprávia dovoliavať neexistencie zodpovedajúcej liečby alebo liečebných zariadení v krajine pôvodu iba v prípade, že jej je úmyselne odopretá zdravotná starostlivosť. Všeobecné nedostatky nie sú dostačujúce.

71. Na úvod sa domnievam, že druhá veta článku 12 ods. 1 písm. a) smernice 2004/83 – ktorá sa týka veľmi špecifických okolností, za ktorých môže byť osobám, na ktoré sa vzťahuje článok 1D Ženevského dohovoru, priznané postavenie utečenca podľa tejto smernice –, nesúvisí s okolnosťami, za ktorých môže byť priznané oprávnenie na doplnkovú ochranu podľa článku 15 písm. b) uvedenej smernice.

72. Okrem toho je podľa môjho názoru potrebné odpovedať na tretiu otázku záporne, pretože výklad druhej vety článku 12 ods. 1 písm. a) smernice 2004/83, ktorý by vyžadoval úmyselné spôsobenie ujmy alebo odmietnutie pomoci zo strany UNRWA alebo štátu, v ktorom pôsobí, by bol *contra legem*, pretože je v rozpore s jasným a kogentným znením tohto ustanovenia a napokon aj znením článku 1D Ženevského dohovoru. Obe ustanovenia jednoznačne stanovujú, že ak ochrana alebo pomoc zo strany UNRWA z akéhokoľvek dôvodu zanikla, potom dotknuté osoby budú oprávnené *ipso facto* na výhody z ustanovení tejto smernice a dohovoru.

73. Okrem toho Súdny dvor v rozsudku z 19. decembra 2012, Abed El Karem El Kott a i. (C-364/11, EU:C:2012:826, bod 65), potvrdil, že článok 12 ods. 1 písm. a) druhá veta smernice 2004/83 sa musí vykladať v tom zmysle, že zánik ochrany alebo pomoci zo strany UNRWA „z akéhokoľvek dôvodu“ sa týka tiež situácie osoby, ktorá po tom, ako túto ochranu alebo pomoc skutočne využívala, ju prestane využívať z dôvodov vymykajúcich sa jej kontrole a nezávislých od jej vôle. Ako správne uvádza Komisia, nevyžaduje sa, aby UNRWA alebo napokon štát, v ktorom pôsobí,³⁷ konali úmyselne alebo diskriminačným spôsobom. Vyžaduje sa iba, aby osoby prestali využívať pomoc alebo ochranu poskytovanú zo strany UNRWA z dôvodov vymykajúcich sa ich kontrole a nezávislých od ich vôle.³⁸

74. Ak by bolo preukázané, že UNRWA alebo štát, v ktorom pôsobí, úmyselne spôsobili ujmu alebo odopreli osobám pomoc alebo ochranu (konaním alebo opomenutím), bol by takýto dôkaz prirodzene obzvlášť relevantný. Nie je však potrebné preukazovať úmysel takej povahy na účely druhej vety článku 12 ods. 1 písm. a) smernice 2004/83. Ako Súdny dvor uviedol vo svojom

³⁷ Pozri tiež moju odpoveď na štvrtú otázku vnútroštátneho súdu, pokiaľ ide o úlohu tohto štátu ako poskytovateľa ochrany alebo pomoci.

³⁸ Súdny dvor navyše výslovne uviedol, že takáto pomoc alebo ochrana musí byť „účinná“. Samotná existencia agentúry alebo orgánu povereného poskytovaním tejto pomoci alebo ochrany je nedostatočná. Rozsudok z 19. decembra 2012, Abed El Karem El Kott a i. (C-364/11, EU:C:2012:826, bod 60).

rozsudku z 13. januára 2021 vo veci Bundesrepublik Deutschland (Postavenie osoby bez štátneho občianstva palestínskeho pôvodu ako utečenca) (C-507/19, EU:C:2021:3, bod 67), je potrebné zohľadniť všetky relevantné skutočnosti.

75. Preto sa domnievam, že na účely posúdenia, či sú žiadatelia, ktorí sa usilujú o priznanie postavenia utečenca na základe článku 12 ods. 1 písm. a) druhej vety smernice 2004/83, nútení opustiť oblasť, kde poskytuje ochranu UNRWA, nie je potrebné preukázať úmyselné spôsobenie ujmy alebo odmietnutie pomoci (konaním alebo opomenutím) zo strany UNRWA alebo štátu, v ktorom pôsobí. Naopak, je potrebné stanoviť, ako Súdny dvor konštatoval vo svojom rozsudku z 19. decembra 2012 vo veci Abed El Karem El Kott a i. (C-364/11, EU:C:2012:826, bod 65), či takí žiadatelia prestali využívať pomoc alebo ochranu poskytovanú zo strany UNRWA z dôvodov vymykajúcich sa ich kontrole a nezávislých od ich vôle. Takáto pomoc alebo ochrana musí byť navyše účinná.

E. O štvrtej otázke

76. Svojou štvrtou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či pomoc poskytovaná osobám, ako sú žiadatelia, zo strany aktérov občianskej spoločnosti, ako sú mimovládne organizácie, je relevantná na účely druhej vety článku 12 ods. 1 písm. a) smernice 2004/83. V tejto súvislosti musí byť tiež posúdená úloha štátu, v ktorom pôsobí UNRWA.

77. Zo znenia uvedených ustanovení je zrejmé, že článok 1D Ženevského dohovoru a článok 12 ods. 1 písm. a) smernice 2004/83 v súčasnosti predpokladajú iba jediného poskytovateľa ochrany alebo pomoci, a síce UNRWA.³⁹

78. Z ustálenej judikatúry vyplýva, že článok 12 ods. 1 písm. a) smernice 2011/95 sa uplatňuje, ak sa ukáže na základe individuálneho posúdenia *všetkých relevantných skutočností*, že sa dotknutá osoba bez štátnej príslušnosti palestínskeho pôvodu nachádza v stave závažnej osobnej neistoty, a UNRWA napriek žiadosti o pomoc nie je schopná zabezpečiť, aby životné podmienky dotknutého jednotlivca zodpovedali jej poslaniu, takže dotknutá osoba je teda z dôvodov nezávislých od svojej vôle nútená opustiť oblasť pôsobenia UNRWA.⁴⁰ Súdny dvor uviedol, že účinná ochrana alebo pomoc zo strany UNRWA v oblasti, na ktorú sa vzťahuje mandát tejto agentúry, musí umožniť predmetnej osobe bezpečne sa tam zdržiavať v „dôstojných životných podmienkach“.⁴¹

79. Hoci článok 1D Ženevského dohovoru, článok 12 ods. 1 písm. a) smernice 2004/83 a judikatúra Súdného dvora odkazujú v podstate iba na ochranu alebo pomoc UNRWA, domnievam sa, že úloha štátu, v ktorom UNRWA pôsobí, nemôže byť v tejto súvislosti prehliadaná. Je zrejmé, že UNRWA nevykonáva činnosť vo vákuu a príslušný štát zohráva rozhodujúcu úlohu, pretože umožňuje UNRWA účinne plniť jej mandát a zabezpečuje, aby dotknuté osoby žili v dôstojných podmienkach.⁴² To znamená, že pri akomkoľvek komplexnom

³⁹ Hoci UNRWA nie je konkrétne menovite uvedená.

⁴⁰ Rozsudok z 13. januára 2021, Bundesrepublik Deutschland (Postavenie osoby bez štátneho občianstva palestínskeho pôvodu ako utečenca) (C-507/19, EU:C:2021:3, bod 51).

⁴¹ Pozri v tomto zmysle rozsudok z 13. januára 2021, Bundesrepublik Deutschland (Postavenie osoby bez štátneho občianstva palestínskeho pôvodu ako utečenca) (C-507/19, EU:C:2021:3, bod 54).

⁴² K svojej odpovedi na otázku položenú Súdnym dvorom pripojil Vysoký komisár OSN pre utečencov (Spojené kráľovstvo) ako prílohu list UNRWA, v ktorom táto agentúra uviedla, že „neriadi utečenecké tábory a nezodpovedá za ochranu fyzickej bezpečnosti palestínskych utečencov alebo za dodržiavanie práva a udržiavanie poriadku v piatich oblastiach pôsobenia UNRWA. Zodpovednosť za zaisťovanie fyzickej bezpečnosti palestínskych utečencov s pobytom v ktorejkoľvek z piatich oblastí pôsobenia UNRWA spadá pod zvrchovanosť a zodpovednosť príslušnej hostiteľskej vlády“.

posudzovaní všetkých relevantných okolností vykonávanom podľa druhej vety článku 12 ods. 1 písm. a) smernice 2004/83 treba zohľadniť pozitívny aj negatívny vplyv správania uvedeného štátu a všeobecné podmienky bezpečnosti a životné podmienky takých palestínskych utečencov, ako sú žiadatelia, ktorí sa zdržiavajú v Libanone.

80. Preto sa domnievam, že ak majú napríklad palestínski utečenci skutočný právny nárok na trvalý prístup k vzdelaniu a zdravotnej starostlivosti poskytovanej príslušným štátom, takáto situácia by sa mala zohľadniť v rámci komplexného posúdenia všetkých relevantných skutočností podľa druhej vety článku 12 ods. 1 písm. a) smernice 2004/83. Bolo by samozrejme neprirodzené sústrediť sa výlučne na ochranu alebo pomoc zo strany UNRWA, pretože primeranosť rozsahu skutočnej ochrany alebo pomoci závisí od súvislosti, v rámci ktorých táto agentúra pôsobí.

81. V tomto ohľade však zo spisu, ktorý má Súdny dvor k dispozícii (a s výhradou overenia vnútroštátnym súdom), vyplýva, že palestínski utečenci čelia v Libanone právnym alebo iným *de facto* obmedzeniam v prístupe k štátnym službám, ako je lekárska starostlivosť a vzdelanie. Pokiaľ vnútroštátny súd dospeje k názoru, že to tak skutočne je, potom by za týchto okolností bolo nereálne predpokladať, že by akékoľvek údajné nedostatky v rozsahu takejto ochrany alebo pomoci nemali väčší vplyv na palestínskych utečencov ako na zvyšok obyvateľstva.

82. Okrem toho sa domnievam (ako som už uviedol), že ak je misia UNRWA obmedzovaná alebo narušovaná z dôvodu zhoršenia politickej a hospodárskej situácie v dotknutom štáte, a nie priamou činnosťou štátu, sú také okolnosti tiež vysoko relevantné pre akékoľvek posúdenie prípadnej uplatniteľnosti článku 12 ods. 1 písm. a) druhej vety smernice 2004/83.

83. Okrem toho nemožno v tejto súvislosti prehliadať dôležitú úlohu aktérov občianskej spoločnosti, ako sú mimovládne organizácie⁴³. Ak teda napríklad mimovládne organizácie konajú pod záštitou UNRWA, alebo ak je im poskytovanie ochrany alebo pomoci zadané zo strany UNRWA zmluvne, a konajú v jej mene, musí byť takáto činnosť zohľadnená pri posúdení účinnosti ochrany alebo pomoci poskytovanej UNRWA. Za takýchto okolností konajú mimovládne organizácie v zásade ako zástupcovia UNRWA.

84. Okrem toho sa domnievam, že treba tiež zohľadniť pomoc poskytovanú mimovládnymi organizáciami, ktoré konajú pod záštitou štátu, v ktorom pôsobí UNRWA, a ktorým je poskytovanie ochrany alebo pomoci zadané týmto štátom zmluvne, a to za predpokladu – a tu ide o kritickú výhradu – keďže palestínski utečenci majú právny nárok na prístup k ochrane alebo pomoci poskytovanej dotknutými mimovládnymi organizáciami a táto ochrana alebo pomoc je účinná a trvalá. Samotná *ad hoc* alebo dočasná ochrana alebo pomoc nie je dostačujúca.

85. Akákoľvek iná pomoc poskytovaná takým osobám, ako sú žiadatelia, zo strany mimovládnych organizácií, ktoré nekonajú pod záštitou UNRWA alebo štátu, v ktorom pôsobia, alebo ktorým UNRWA alebo štát, v ktorom pôsobí, nezadali zmluvne povinnosť poskytovať ochranu alebo pomoc v ich mene, nie je relevantná v zmysle článku 12 ods. 1 písm. a) druhej vety smernice 2004/83, keďže dostupnosť, účinnosť a trvalosť takej pomoci nemožno zaručiť, a napokon ani platne posúdiť. Takáto pomoc – hoci má nepochybne svoj význam – je zo svojej podstaty nestála a neistá. Ako taká nemôže určovať právne nároky osoby na základe druhej vety článku 12 ods. 1 písm. a) smernice 2004/83.

⁴³ Budem na ne pre stručnosť odkazovať ako na mimovládne organizácie.

86. Preto sa domnievam, že ochrana alebo pomoc poskytovaná palestínskym utečencom takými aktérmi občianskej spoločnosti, ako sú mimovládne organizácie, je relevantná na účely druhej vety článku 12 ods. 1 písm. a) smernice 2004/83 vtedy, ak títo aktéri konajú pod záštitou UNRWA alebo ak im povinnosť poskytovať ochranu alebo pomoc v ich mene zadala UNRWA zmluvne. Ochrana alebo pomoc poskytovaná palestínskym utečencom aktérov občianskej spoločnosti, ktorí konajú pod záštitou štátu, v ktorom UNRWA pôsobí, alebo ktorým uvedený štát zadal povinnosť poskytovať ochranu alebo pomoc v jeho mene zmluvne, je tiež relevantná na účely druhej vety článku 12 ods. 1 písm. a) smernice 2004/83, za predpokladu, že dotknutí utečenci majú právny nárok na prístup k ochrane alebo pomoc poskytovanej týmito aktérmi, resp. mimovládnyimi organizáciami a táto ochrana alebo pomoc je účinná a trvalá. Na druhej strane samotná *ad hoc* alebo dočasná ochrana alebo dobročinná pomoc nie je dostačujúca. Akákoľvek iná pomoc poskytovaná aktérmi občianskej spoločnosti nie je na účely druhej vety článku 12 ods. 1 písm. a) smernice 2004/83 relevantná, pretože dostupnosť, účinnosť a trvalosť takej pomoci nemožno zaručiť a napokon ani platne posúdiť.

VI. Návrh

87. Vzhľadom na vyššie uvedené navrhujem odpovedať na otázky položené First-tier Tribunal (Immigration and Asylum Chamber) [Súd prvého stupňa (oddelenie pre azyl a prisťahovalectvo), Spojené kráľovstvo] takto:

1. Na účely overenia, či zanikla ochrana alebo pomoc poskytovaná zo strany agentúry Organizácie Spojených národov pre pomoc a prácu v prospech palestínskych utečencov na Blízkom východe (UNRWA) v zmysle druhej vety článku 12 ods. 1 písm. a) smernice Rady 2004/83/ES z 29. apríla 2004 o minimálnych ustanoveniach pre oprávnenie a postavenie štátnych príslušníkov tretej krajiny alebo osôb bez štátneho občianstva ako utečencov alebo osôb, ktoré inak potrebujú medzinárodnú ochranu, a obsah poskytovanej ochrany, musí byť vykonané individuálne posúdenie všetkých relevantných skutočností týkajúcich sa dotknutej situácie. To si vyžaduje posúdenie okolností, pre ktoré bol žiadateľ údajne nútený opustiť oblasť pôsobenia UNRWA a ktoré existovali v čase, keď túto oblasť opustil, a tiež posúdenie *ex nunc* do budúcnosti, teda posúdenie, či žiadateľ môže takú ochranu alebo pomoc využívať v súčasnosti.
2. Posúdenie otázky, či má žiadateľ nárok na priznanie postavenia utečenca podľa článku 12 ods. 1 písm. a) druhej vety smernice 2004/83, musí byť vykonané v súlade s článkom 4 uvedenej smernice a s ním súvisiacou judikatúrou. Aj keď je obvykle na žiadateľovi, aby predložil všetky potrebné na podloženie žiadosti, je na príslušnom členskom štáte, aby s týmto žiadateľom vo fáze určovania, ktoré informácie sú pre túto žiadosť relevantné, spolupracoval. Ak z akéhokoľvek dôvodu nie sú skutočnosti oznámené žiadateľom o medzinárodnú ochranu úplné, aktuálne alebo relevantné, príslušný členský štát musí v tomto štádiu konania so žiadateľom aktívne spolupracovať, aby bolo možné zhromaždiť všetky skutočnosti potrebné na doloženie jeho žiadosti.
3. Na účely posúdenia, či sú žiadatelia usilujúci sa o priznanie postavenia utečenca na základe článku 12 ods. 1 písm. a) druhej vety smernice 2004/83 nútení opustiť oblasť, kde poskytuje ochranu UNRWA, nie je potrebné preukázať úmyselné spôsobenie ujmy alebo odmietnutia pomoci (konaním alebo opomenutím) zo strany UNRWA alebo štátu, v ktorom pôsobí. Naopak, je potrebné stanoviť, či takí žiadatelia prestali využívať pomoc alebo ochranu poskytovanú zo strany UNRWA z dôvodov vymykajúcich sa ich kontrole a nezávislých od ich vôle. Takáto pomoc alebo ochrana musí byť navyše účinná.

4. Ochrana alebo pomoc poskytovaná palestínskym utečencom takými aktérmi občianskej spoločnosti, ako sú mimovládne organizácie (NGO), je relevantná na účely druhej vety článku 12 ods. 1 písm. a) smernice 2004/83 vtedy, ak títo aktéri konajú pod záštitou UNRWA, alebo ak im povinnosť poskytovať ochranu alebo pomoc v jej mene zadala UNRWA zmluvne. Ochrana alebo pomoc poskytovaná palestínskym utečencom aktérmi občianskej spoločnosti, ktorí konajú pod záštitou štátu, v ktorom UNRWA pôsobí, alebo ktorým uvedený štát zadal povinnosť poskytovať ochranu alebo pomoc v jeho mene zmluvne, je tiež relevantná na účely druhej vety článku 12 ods. 1 písm. a) smernice 2004/83, za predpokladu, že dotknutí utečenci majú právny nárok na prístup k ochrane alebo pomoci poskytovanej týmito aktérmi, resp. NGO a táto ochrana alebo pomoc je účinná a trvalá. Na druhej strane samotná *ad hoc* alebo dočasná ochrana alebo dobročinná pomoc nie je dostačujúca. Akákoľvek iná pomoc poskytovaná aktérmi občianskej spoločnosti nie je na účely druhej vety článku 12 ods. 1 písm. a) smernice 2004/83 relevantná, pretože dostupnosť, účinnosť a trvalosť takej pomoci nemožno zaručiť a napokon ani platne posúdiť.